

O JAKU, KI NI SPADAL V NOBENO VRSTO PTIC

Mila je bila ljubka račka, na nek svojstven način drugačna od drugih. Seveda je bila siva, tako kot so vse druge race. Le da se je njeno nežno in gladko perje lesketalo na soncu in prelivalo v nešteto mavričnih nians, česar ni bilo možno videti, če dan ni bil lep in sončen. Nekaj posebnega je bilo tudi v njenih vijolično modrih očeh, s katerimi se je znala tako milo in zvedavo zazreti v oči ljudi, zlasti otrok, na ta način, da je rahlo vzdignila glavo in jo malo nagnila na levo stran.

Zelo redki so se lahko uprli skušnjavi, da se ji približajo in ji izrečejo kakšno ljubkovalno besedo. In takrat jih je račka Mila pazljivo poslušala. Občasno je zmigala z glavo, kakor da jih razume in jim pritrjuje, drugič pa, kot da se ne strinja s tem, kar ji govorijo. Otroke je imela posebej rada in otroci so imeli radi njo. Če bi jo spregledali, se jim je znala potihoma prikrasti in jih pocukati za hlačnice ali krilca, potem pa se zapoditi nekam, kam se jim je lahko skrila. Otroci so jo potem iskali, ona je pa zvila svoje nerodne rumene noge pod seboj, da je ne izdajo s svojo rumeno barvo in skrila svojo glavo globoko med mehke prsi. Delala se je, da je nekakšen velik kamen. S svojo barvo se je skladala z barvo zemlje in se zlila z njo, pa so se ji otroci morali zelo približati, da so jo našli. Seveda so jo hitreje našli, če je sijalo sonce, ker jo je izdajalo njeno čudovito perje in otroci je niso mogli spregledati niti od malo bolj daleč in je niso mogli zamenjati za kakšen večji kos kamna, kamnito gmoto, ali pa kakšno manjšo skalo. Ko pa so jo našli, ni bilo konca veselju. Otroci so vreščali od veselja in ona bi se jim hitro pridružila s tistim svojim »mak-mak-mak«. Po tem je imela navado tekati v cik-cak in otroci so se podili za njo, se zaletavali eden v drugega in popadali eden čez drugega.

Včasih pa je znal kakšen nezrel pobalin nagajati Mili in metati vanjo kamenčke. Nekateri, ki so imeli težave sami s seboj in so čutili potrebo, da razbremenijo svojo nakopičeno slabo energijo, so včasih znali streljati vanjo s fračo. Takrat se je znala tudi ona hudo razjeziti, se postaviti na svoje nerodne noge z visoko vzdignjenim telesom, majati z glavo in vreščati na ves glas. Če s tem ne bi dosegla to, da razposajenec zbeži, se je znala zapoditi za njim in ga divje kljuvati. Ker je v sebi imela tudi nekaj divje krvi, je znala tudi leteti, če je bilo treba, in takrat je bila prava mojstrica v kljuvanju. Pa ne, da bi hotela storiti komu kaj hujšega ali žalega, le pameti je hotela naučiti tistega, ki ni znal ločiti dobrega od zla. Vedela je, da otroci nikoli niso zli v srcu, kajti se nihče ne rodi z zlom v srcu. Znajo pa postati neprijetni takrat, ko doživijo kaj hudo neprijetnega. Zlo praviloma rodi zlo in dobrota dobroto. In otroci, ki na svoji koži občutijo kaj grdega, slabega, ali neprijetnega, razvijejo takšen način obrambe, da to, kar so doživeli grdega sami, vračajo drugim, da lahko preživijo. Ne zavedajo se, da to, kar delajo, ni dobro in da se lahko samo dobrota vrača z dobroto. Zato jim mora nekdo pokazati, kako je, če nekomu storiš kaj žalega. Nikoli ne smeš storiti nekomu to, česar ne želiš, da bi bil deležen tudi sam. Zato je račka Mila kljuvala takšne otroke samo v opomin, dobro pazeč, da jih ne bi pri tem resneje poškodovala.

Milini lastniki so bili dobri ljudje, ki pa so se s težavo prebijali skozi življenje z obdelovanjem tisto malo zemlje, katero so imeli, in prodajo presežka lastnih pridelkov na tržnici. Kljub temu, da so morali garati od jutra do pozno v noč, tudi sedem-osem let stari otroci, so ljubili življenje takšno, kot je in so bili hvaležni za to, da lahko uživajo v lepotah narave in medsebojne ljubezni.

Na Milo so bili ponosni vsi v tej družini in so jo imeli zelo radi. Zato so ji dodelili poseben prostor pod samo streho, kamor se je zlivala deževnica s strehe po napeljanem žlebu in se je večkrat oblikovala manjša ali večja luža, v kateri je uživala njihova Mila. Kot vse race, je zelo rada čofotala po vodi.

Milo je nekoč kupila gospodinja te hiše kot majhnega komaj zvaljenega piščančka od nekega rejca perutnine, skupaj s še drugimi piščančki. Gospa ni imela namena kupiti račjih piščancev, temveč kokošja, in je šele doma opazila, da je eden od piščancev drugačen, ker ob nakupu ni bila pozorna. Najprej je hotela vrniti rejcu račjega mladička in ga zamenjati za kokošnjega, vendar so se njeni otroci takoj zaljubili v majhno račko, pa so jo obdržali. Otroci so ji dali takrat ime Mila, ker je bila mala račka tako ljubka in zares mila. Kot majhno pišče ni dojela, da ne spada v rod kokoši in tudi kokošji piščanci niso dojeli tega. Zato so jo sprejeli kot eno od njih, pa tudi ona je bila prepričana, da je ena od njih. Pozneje, ko so razlike postajale bolj izrazite, so se je začeli izogibati. Niso kazali kakšne sovražnosti ali nestrpnosti do nje, le zainteresirani zanjo niso bili. Nje pa to ni preveč motilo, kajti se je hitro spoprijateljila z domačo mačko in psom, ki sta jo vzela v zaščito, če je bilo to potrebno, kar je presenetilo in začudilo njene gospodarje. Pozneje so ji bili že odrasli piščanci malo nevoščljivi zaradi tega in tudi zaradi pozornosti, ki so ji jo namenjali otroci in tudi odrasli ljudje.

Nekega sivega, meglenega in mrzlega poznojesenskega jutra, ko je družini Miklavc, kot se je družina pisala, že začelo primanjkovati hrane pri hiši, sta se pred njihovo hišo znašla, po mestno lepo oblečena gospa in gospod. Potrkala sta in, ko se je pojavila gospa Miklavc, sta ji brez ovinkarjenja povedala, da sta iz Zavoda za raziskavo življenjskih pogojev in življenja živali. Rekla sta, da so v njihovem zavodu seznanjeni s tem, da imajo pri hiši nenavadno raco, ki se ji na soncu blešči perje v mavričnih barvah in o njenem nenavadnem vedenju. Radi bi jo odkupili od družine, zaradi znanstvenih raziskav. Gospa jima je odločno rekla, da račka ni naprodaj, ker so njeni otroci zelo navezani nanjo. Vendar ko sta gospod in gospa ponudila zanjo neverjetno vsoto denarja, se je gospa Miklavc že premislila. S tem denarjem bi si družina lahko krepko opomogla in bi lahko bili njihovi krožniki bolj polni, tudi s tistimi dobrotami, ki si jih niso mogli privoščiti niti ob pomembnih praznikih in niti takrat, ko jim je zemlja podarjala obilo pridelkov. Gospa Miklavc je bila prepričana, da je bolj pomembno potolažiti kruleče želodce svojih otrok tudi s kakšnim priboljškom, kot se odreči temu v imenu njihove navezanosti na to račko. Menila je, da bodo ob polnih krožnikih dobrot hitro pozabili na svojo ljubljeno. Sicer so pri hiši še druge živali in hišni ljubljenci. In kupčija je bila sklenjena. Mila se je znašla v le za malenkost večji kletki. Gospa Miklavc pa je, malo vesela in nasmejana, malo solznih oči, zaprla vrata za seboj.

Gospa Miklavc je samo svojemu možu povedala, da je za debele denarce prodala Milo nekakšnim znanstvenikom in ga prosila, da o tem ne črhne ničesar otrokom. Dobro je vedela,

kako nesrečni so otroci, ko izgubijo svojega ljubljence in Mila je bila prava kraljica njihovih src. Vendar je tudi dobro vedela, da čas celi rane in da se znajo otroci hitro potolažiti in pozabiti, zlasti če se jim ponudijo priboljški, ki so jih bili le včasih deležni ob velikih praznikih, vendar tudi to ne vedno.

Mili ni bilo jasno, zakaj se je znašla v tej jekleni kletki, kjer ji je bilo popolnoma omejeno gibanje. Še s perutmi je komaj lahko malo frfotala. Nikoli do tedaj ni bila v ničemer omejena in nikoli je niso zapirali v tako majhen in omejen prostor. Svobodno se je gibala povsod. Celo po prostorih gospodarjev ji je bilo dovoljeno se sprehajati. Seveda se je zavedala tega, kako skrbijo njeni gospodarji za snago svojega doma, pa je tudi ona skrbela, da ne bi onečedila njihovega bivališča. Skrbno si je otirala noge ob predpražnik, preden je vstopila. Če je deževalo, ni nikoli vstopala v hišo, da ne bi česa popackala. Z mokrega perja se je znalo še dolgo pocediti, preden se je popolnoma posušilo. Vendar je takrat tudi ni vleklo v hišo. Uživala je v tem, da ji nežne dežne kaplje božajo perje in masirajo hrbet. Zlasti je uživala v poletnih nevihtah, ko je grmel, donelo in se bliskalo, z neba pa lilo in lilo, tako da so v hipu nastajale večje luže, po katerih je lahko čofotala. Ona se ni nikoli bala grmenja in šviganja strel. Sedaj jo pa peljejo nekam v neznano v tej kletki, ki jo je takoj zasovražila za vse večne čase. Da bi pokazala, kako nesrečna je, je zarila svojo glavo globoko med mehko perje svojih prsi, vendar nihče od teh dveh znanstvenikov ni opazil njene stiske.

Čez nekaj časa se je avtomobil ustavil pred mogočno stavbo v ulici strnjenih in stisnjenih ogromnih stavb. Tako velikih, da se ji je zavrtelo, ko je pogledala do kam sežejo. Mila ni nikoli bila v mestu in jo je začudilo, kako lahko nekdo živi med samim betonom in na tako omejenem prostoru. Tu si kot v kletki, ona je pa ljubila svobodo. Gospa je dvignila njeno kletko in jo je odnesla v ogromen prostor, kjer je v podobnih kletkah ždelo ogromno drugih živali, od kužkov, muc, jagenjčkov, kozličkov, kuncev in zajcev, miši in podgan, žab, kač in veliko različnih ptičjih vrst. Tu so bili še majhen osel, teliček in prašiček. Na drugem koncu tega prostora je bilo veliko število miz, obloženih z njej neznanimi aparaturami, steklenimi posodicami različnih oblik ter velikosti in z raznim orodjem. Seveda, Mila ni mogla vedeti, da so jo prinesli v Ljubljano v laboratorij, v katerem so delali razne preiskave in poskuse v znanstvene namene.

Ne da bi jo najprej nahranili in napojili, kajti je bila zelo žejna in lačna, so ji takoj vzeli razne vzorce za analizo, kot da tisti, ki so se motali po tem prostoru, ne bi imeli nobenega drugega dela in so čakali samo nanjo. Šele ko so s tem končali, so ji prinesli nekaj zrnja, solate in vodo. Možgani so ji ukazovali, da se naj upre in se ne dotakne hrane in vode, dokler je ne izpustijo iz ječe, kajti nihče ne mara ječe in je vsak rad svoboden, a želodec je bil močnejši in je zahteval svoje, pa mu je morala ugoditi.

Znanstveniki so hitro ugotovili, da ima Mila gensko okvaro, zaradi česar je bila drugačna od drugih rac. Njeni možgani so bili zaradi tega bolj razviti in njeno perje se je lesketalo ob dotiku sončnih žarkov in se prelivalo v mavričnih barvah. Prišli so do zaključka, da sta verjetno njena starša bila deležna hrane, okužene z neko kemično snovjo, ki jima je, ali samo enemu od njiju, okvarila gene, ali pa da sta se sama okužila v naravi s čem. Srečo sta imela,

da ni prišlo do takšne genske okvare, zaradi katere bi potem lahko imela potomce spake in je bila njuna potomka tako prikupna in zanimiva.

Znanstveniki so v tem laboratoriju delali razne raziskave na živalih. Ugotoviti so hoteli, kako vplivajo razni odpadki, ki jih ljudje brez vesti odvržejo v naravo in se potem znajdejo v želodčkih lačnih živali, na te živali, kot tudi to, kako vplivajo spremenjeni življenjski pogoji na njih.

Mila je nekaj časa brez upora prenašala vse, kar so počenjali z njo. Čez nekaj mesecev, pa je imela vsega dovolj in se je uprla. Najprej tako, da je vreščala na ves glas, močno frfotala s krili in z nogami divje razmetavala vse po kletki, dokler se ni popolnoma utrudila in ostala brez moči. Če so ji morali znanstveniki vzeti kakšen vzorec za preiskavo, so jo morali trdno prejeti in jo omamiti. Tako divja je postajala, da brez tega ukrepa ne bi šlo. Potem je Mila ubrala drugo taktiko. Začela je odklanjati hrano in vodo in se na koncu še delati, da je mrtva. Znala je tako umiriti bitje svojega srca, da so znanstveniki celo verjeli v to in so jo nekega dne odnesli iz kletke in jo naložili na nekakšen kamionet, skupaj z drugimi organskimi odpadki. Takoj je izrabila trenutek, ko ni bilo nobenega od ljudi kje v bližini, in je zbrala vso moč, da je poletela. Nikoli prej ni prav letala. Samo toliko je kdaj pa kdaj poletela v jezi, da je malo kljuvala kakšnega fantiča, ki se je grdo vedel in ga s tem spametovala, nikoli pa kam bolj daleč. Nagonsko je preizkusila moč svojih kril in poskusila leteti, pa ji je uspelo. Strah in nagon za preživetje lahko živim bitjem dajeta takšno moč, da jim uspe tudi nemogoče. Ljubljane ni poznala in ni vedela, kam naj se poda. Sprehajati se po asfaltu, med vozili ali gručo ljudi in iskati, s čim bi lahko napolnila svoj prazen želodec in potolažiti hudo žejo, ni mogla. Ponovno ji je priskočil na pomoč prirojeni nagon za preživetje, ki jo je vodil do Ljubljane. Presenečena je bila, koliko rac veselo plava po Ljubljani. Takoj se jim je pridružila in ko se je napila vode, je skupaj z njimi začela iskati hrano.

Otroci družine Miklavc so bili zelo nesrečni, ko so ugotovili, da njihove ljubljenske Mile ni in jim je mama, z glavo uprto v tla, pojasnila, da je izginila. Ni jim bilo jasno, kako jih je mogla zapustiti in zakaj jih je sploh zapustila, ko je vse kazalo, da ji je pri tej hiši prav lepo in da ji nič ne manjka. Vsi: Maja, Maša, Marta, Jan in najmlajši Jaka so neotolažljivo jokali kar nekaj časa. Čez čas so našli druge vrste zabave in skoraj pozabili na svojo Milo. Mila pa ni vedela, kje sploh je majhna kmetija, na kateri je odraščala in živela do tistega dne, ko so jo nasilno odpeljali v tisti zavod. Če bi vedela, bi se z veseljem vrnila, kajti je pogrešala tisto majhno kmetijo, otroke in vse prijazne ljudi, ki so jo imeli tako radi. Hrepenela je po lepo urejenem zelenjadnem in cvetličnem vrtu gospe Miklavc, po katerem se je tako rada sprehajala. Po potkah, razumljivo, da ne bi potacala katere od rastlin. Tožilo se ji je tudi po dvorišču z vodnjakom na sredi in tistih lužah, ki so se ob deževju nabirale pod žlebom strehe, in kokoših, racah, paru gosi in puranih, s katerimi je sobivala na istem dvorišču, četudi se ni družila niti z drugimi racami, saj je raje bila v družbi ljudi, kot pa da bi bila deležna zdrah v jatah drugih rac, ki si jih je omislila gospa Miklavc čez čas. Tudi po vonju sveže pokošene trave in žuborenju potočka za kmetijo svojega nekdanjega doma in brenčanju žuželk ter ščeбетu in petju ptic v drevesnih krošnjah na dvorišču, se ji je tožilo.

Na kmetiji družine Miklavc se je počutila varno. Tam je bil njen topli dom. Sedaj je pa bila brezdomka, čeprav obkrožena z jatami drugih rac, ponirkov, rečnih galebov in parom nečimrnih labodov. Ostale race je niso sprejele kot sebi enakopravno. Nagonsko so čutile, da je drugačna, četudi niso imele nič proti nobeni raci, ki je prišla k njim od bog ve kod. Zato se je Mila počutila osamljeno, ne glede na to, da je vse okoli nje vrvelo od življenja. Pa tudi negotovo in malce ogroženo. V gruči drugih bitij se lahko počutiš še bolj osamljeno, če se zavedaš, da nisi sprejet. Bivališče si je uredila pod koreninami stare vrbe, ki so segale v dno reke. Tu se je zatekala, ko jo je srce najbolj bolelo in ne le takrat, ko je bilo treba spat.

Nekega lepega sončnega dne, ko je njeno perje žarelo pod plaščem sončnih žarkov, je Mila opazila v bližini svojega novega doma zelo žalostnega racaka, kako leži na mehki travi in zre v daljavo v jato razposajenih rac. Začutila je, da je drugačen. Enako, kot je bila tudi sama. In res je bil. Telo je imel enako, kot vsi ostali racaki, le da je imel precej daljše in tudi močnejše noge. Tudi njegov vrat je bil dolg, skoraj tako, kot ga imajo gosaki. In njegova glava je bila vsaj še enkrat večja, kot so praviloma glave drugih racakov. Kljub temu je bil na svoj način tudi prikupen. Vsaj tako je menila Mila. Njo so še posebej pritegnile njegove žalostne oči. Drugačni hitro lahko spoznajo podobnost z drugačnimi. Približala se mu je in v znak pozdrava podrgnila svojo glavo ob perje na njegovem boku. Ko je začutil njeno drgnjenje, jo je pogledal s tistimi svojimi žalostnimi očmi in ji odzdravil s trikratnim priklonom glave. Od takrat sta ostala skupaj. Najprej sta se srečevala samo kot prijatelja, vedno na istem mestu in ob istem času. Potem pa ga je nekega dne povabila Mila k sebi v svoj dom. Na kratek račji klepet, pod okriljem varnega doma, ki pa se je končal tako, da je ostal pri njej in je njen dom postal tudi njegov dom. Od takrat sta se skupaj sprehajala ob obali, skupaj sta plavala in iskala hrano. Postala sta ljubeč in zvest par. Nobeden od njiju ni bil več osamljen in racakove oči niso bile več žalostne, temveč so prekipevale od sreče, ker si je pridobil ljubezen takšne lepotice, kot je bila Mila. O takšni sreči se mu ni moglo niti sanjati. Vendar se zaradi tega ni prevzel in se ni spremenil. Ostal je še naprej skromen racak. Le zelo nežen in ljubeč je postal. Svojo Milo je razvajal. Pogosto je sam čistil in pospravljajl njun dom. S kljunom je čistil njeno perje in je božal s svojim dolgim vratom. Če je kje staknil kakšno dobroto, jo je takoj podaril njej. In njegova Mila je bila zelo srečna. Kot rečeno, tudi on je bil zelo srečen.

Nekega dne je začutila Mila neko nepoznano nelagodje v svojem drobovju, kakor da bi jo dolgo mučila zapeka. Čutila je, da mora nekaj iztisniti iz svojega telesa, da ji bo lažje in se je napela do skrajnih zmožnosti lastnega telesa. Takrat je nekaj padlo na mehko travo. Ko se je obrnila, je zagledala nekaj belega in ovalnega. Ni vedela, kaj naj bi to bilo in je takoj stekla k svojemu Nacku, kot ga je ljubkovalno poimenovala. Nack je radovedno racal za njo. Ko pa je videl tisto malo belo stvar, je zavriskal od veselja, kajti je on vedel kaj je to. Vedel je, da je to jajce, iz katerega se bo izlegel njun prvi otročiček. Ker je bil še ravno pravi čas za to, se je sam ulegel na komaj zneseno jajce. Mili je v račjem jeziku pojasnil za kaj gre. Mila in Nack sta se izmenjevala pri ležanju, tako da ni bilo jajce nikoli izpostavljeno nobeni nevarnosti in se je lahko zarodek razvijal varno do dneva, ko je bil čas, da prileze ven iz lupine, ki ga je ščitila. Tisti dan je Mila začutila rahlo premikanje jajca. Vstala je in se zazrla v jajce. Takrat je zaslišala rahlo trkanje po lupini, ki je postajalo vedno močnejše, dokler se ni lupina razletela

na majhne koščke in iz lupine ni prilezel ven majhen nebogljen piščanček. Njegova mama Mila mu je priskočila na pomoč in ga je začela nežno očistiti jajčnih ostankov.

Ob nežni in ljubeči skrbi svojih staršev, je Jak, kot sta ga poimenovala, vsak dan pridobival na moči in se je spreminjal. Njegova starša sta hitro ugotovila, da je on nekaj posebnega, zaradi česar je postajal Nack vedno bolj žalosten, ko se je spomnil, kakšno je bilo njegovo življenje, zaradi tega, ker je bil drugačen od ostalih racakov, vse dokler ni srečal Milo, ki je bila na svoj način tudi drugačna od ostalih rac. Bil je izobčen iz vseh račjih jat, kar jih je bilo. Zapustila sta ga zelo zgodaj tudi starša, ker sta bila prepričana, da ni njun in da jima je nekdo podtaknil še tuje jajce, poleg tistih njunih. Vedela sta namreč, da to počenjajo kukavice.

Ko je zrasel, je bil Jak tako velik, kot so labodi. Osnovna barva njegovega perja je bila zeleno-modra. Vendar so njegovo telo, razen vratu in glave, krasili nenavadni ornamenti rdeče, vijolične, oranžne, rumene, sivo-modre in bele barve. Barva njegovega vratu je bila kovinsko modra, glave pa lila. Njegov vrat je bil daljši od gosjega. Vendar je njegova glava bila sorazmerno velika in skladna njegovemu telesu in ne takšna, kot jo je imel njegov oče. Poleg tega je imel daljši in zelo košat rep, z raznobarvnimi pikami, podobnimi očesom. In njegove oči so bile zelene. Takšnega ptiča ni bilo nikoli nikjer naokoli. Zato je zbujal radovednost na vsakem koraku, tako ljudi, kot tudi ostalih živali in ne samo ptic. Še zlasti, ker je bil vesel, razposajen in nasploh ljubek ptič.

Jakova starša sta ga imela zelo rada in ga nista imela namena nikoli zapustiti, vendar ju je skrbelo, kaj bo z njim, ko ju več ne bo in kakšno bo njegovo življenje. Zlasti je očeta skrbelo, ali bo tudi on imel srečo, da naleti na kakšno malo drugačno samičko, ki ga bo vzljubila in bo pripravljena z njim deliti svoje življenje, kajti je večina živih bitij družabna in zelo redki lahko živijo sami.

Nack je bil po splošnih merilih samo grd racak – s tisto svojo veliko glavo, daljšimi in močnejšimi nogami ter daljšim vratom. A nihče ni mogel reči, da ni ta pravi racak. Grd res, a nihče drug, kot racak. Z Jakom pa je bilo nekaj drugega. Bil je prav zares prelep ptič. Najlepši, kar jih je bilo videti, a ni bil podoben nobenemu od poznanih ptičev.

Jaka so, ko so ga prvič videli, vsi občudovali, a to je bilo vse. Ko so potolažili radovednost, so ga zapuščali prav vsi, razen staršev. Zato je bil zelo osamljen in ga je pestila žalost. Bil je v starosti, ko so se drugi ptiči podili za samičkami, jim peli podoknice, in si iskali družice za skupno življenje. Si gradili gnezda in skrbeli za podmladek. Tudi on se je oziral za samičkami, a zaman. Spoznal je, da ni nikjer takšne, vsaj malo njemu podobne. Sicer je že zgodaj opazil, da ni niti malo podoben svojim staršem. Opazil je tudi, da se samci razlikujejo od samičk, vendar se je kljub temu dalo določiti, katere ptice spadajo istemu rodu, oziroma isti vrsti ptic. On pa ni spadal niti v eno, zaradi česar so se ga izogibale vse samičke, četudi je znal zelo lepo peti s svojim čudovitim žametnim glasom. In ne le samičke. Tudi noben samček se ni hotel družiti z njim, tako da so se ga tudi samčki izogibali. Nekateri so mu zavidali na lepoti, drugi so ga kdaj pa kdaj samo sovražno opazovali, nekateri so se ga bali, spet drugi zasmehovali in tretji bili popolnoma nezainteresirani.

Nekega dne, ko se je sprehajala ob bregovih Ljubljance gospa Julka, ornitologinja, ga je opazila. Takšne vrste ptiča ni poznala niti ona, kljub temu, da je bila strokovnjakinja za ptice.

Ni ga mogla uvrstiti v nobeno znano vrsto ptic, pa je odločila, da ga ujamejo in preučujejo. Upala je samo, da ga bo tu našla tudi takrat, ko bo prišla pripravljena, z ekipo, ki ji bo pomagala pri tem. In je imela srečo. Ujeli so ga in ga dali v kletko, tako kot nekoč njegovo mamo. Jemali so mu razne vzorce s telesa in telesne tekočine, jih analizirali in preučevali. Preučevali so vsako njegovo posamezno lastnost in jo primerjali z lastnostmi znanih vrst ptic, vendar ga niti na ta način niso mogli uvrstiti v nobeno od njih. Ugotovili so pa, da ima sicer gensko zasnovo rac, vendar popolnoma spremenjene genske zapise. Imel je hude okvare kromosomov, zaradi česar je bil tako drugačen od drugih ptic. Vse je kazalo na to, da je za to kriva kemija, vendar niso vedeli, ali je šlo za kakšne manipulacije v znanstvene namene, ali pa za to, da sta njegova starša bila deležna uživanja strupenih snovi v naravi, kar je vplivalo na to, da se je njihov potomec izvalil takšen, kakršen je. Jaka je bil tipičen primer mutanta.

Ornitologinja Julka je takoj z vsem srcem vzljubila Jaka, vendar ji je bilo zelo hudo zaradi njega. Vedno je zagovarjala stališče, da ima vsako živo bitje pravico do življenja in lastne sreče. Takšnega življenja, kot mu ga je prvotno namenila narava in ne takšnega, kakršnega je pozneje posredno ustvaril človek s svojim nespametnim ravnanjem. In ta ptič je dokaz krute realnosti, kako lahko človek s svojimi posegi uniči življenja drugih bitij na zemlji in končno tudi samemu sebi. Ta ptič je resda naravnost čudovit in neponovljiv, a kaj, ko pa nima nobene možnosti za normalno življenje. Takšno, kot bi bil izvaljen kot navaden racak. V tem primeru bi veselo plaval po Ljubljanici v družbi drugih račk in racakov, veselil bi se z njimi, si izbral družico in imel potomce. Živel bi in bi se veselil življenja. Ta ptič je pa tako žalosten, ker je osamljen in se zaveda, da njegovo življenje ni prav smiselno. Samo to, da se lahko prehranjuje, ne zadostuje nobenemu. Samo prehranjevati se, pomeni vegetirati in ne živeti. Vegetiranje je usojeno samo rastlinam. Vendar je namenjen rastlinam drug način življenja, pa uživajo rastline druge radosti, kot jih živali. Zato je tako žalosten. Biti s starši in obdan z njuno ljubeznijo, je res prelepo, a ko nekdo doseže osebno zrelost, mora zaživeti po svoje in se mora gibati v družbi svojih vrstnikov. Mora si ustvariti lastno družino in lasten dom. On pa je za vse to prikrajšan. Resda bi se lahko zvalil iznakažen, brez nog, perutničk, brez oči, ali kljuna in bi bil obsojen, da hitro pogine, ker so njegove kromosome, oziroma kromosome njegovih staršev prizadeli strupi, s katerimi ravna človek nespametno, jih nespametno odvrže v naravo in s tem zastruplja rastlinje in vodo, s katerimi se hranijo živali. S takšno hrano se zastrupljajo rastlinojede živali, mesojede živali z njihovim zastrupljenim mesom, in ti strupi imajo potem daljnosežne posledice, tako da se nemalokrat skotijo, ali izvalijo spački. Jak se ni izvalil kot spaček, temveč kot čudovito prelep ptič, a to mu kaj dosti ne bo pomagalo, da zaživi srečno račje življenje, ker ni ne raca, ne katere druge vrste ptič iz njegovega okolja.

Gospa Julka se je odločila, da bo preselila celo to račjo družino k sebi. Nekje v bližini Golovca je imela prostorno hišo z ogromnim vrtom in prelepo vrtno uto. V vrtu je bilo veliko okrasnega drevja in drugih okrasnih rastlin. Vrt je bil v celoti prekrit z debelo, čudovito dišečo, mehko in voljno travnato preprogo. Tu sta bila še skalnjak in majhen improviziran ribnik. V uti je bilo veliko raznih posod s pičo in vodo za ptice. Na nekaterih vejah so visele majhne hiške s ptičjo hrano. Ljubila je ptice in je imela na vrtu par pavov, par gosi, tri pare različnih vrst rac in par grahastih kokoši. Te ptice so svobodno tekale po z živo mejo

ograjenem dvorišču. Navadile so se ene drugih in so bile kot ena sama ljubeča družina, pa so vse tako sprejele tudi nove prišleke. V začetku so radovedno opazovale Jaka. Še najbolj radovedno sta ga opazovala pava. Malo ju je spominjal nanju. Resda samo malo, pa vendar. Nekaj podobnosti je bilo, pa sta ga še najbolj sprejela za svojega in vzela pod svojo zaščito.

Nekega dne je pavovka zvalila tri jajca, iz katerih so se pozneje izvalili mladički. Takrat se je gospa Julka odločila, da bo obdržala vse tri pavje piščančke, ki so hitro rasli in se razvijali. Od teh sta bila dva samčka in ena samička. Pozneje je enega od samčkov zamenjala za še eno samičko podobne starosti. Nekako je začutila, da bo Jak našel v mladi pavovki svojo ljubico in da bo tudi njen bratec potreboval družico. In občutek je ni prevaral. Ko je potomka njenih pavov dosegla potrebno zrelost, se je začela vedno bolj družiti z Jakom, dokler nista zares postala par. Tega sta bila vesela tako Jakova starša, kot tudi gospa Julka. Tudi vsa njena družina je bila vznemirjena nad takšnim izhodom. Vsa Jakova žalost je izginila. Spremenil se je v veselega in rahlo nagajivega ptiča, ki je znal s šopirjenjem razveseljevati celotno družbo in še zlasti svojo ljubico. Po cele dneve sta se kljunčkala in z vratom božala eden drugega. Nemalokrat je Jaka nečimrno frfotal s svojimi čudovito poslikanimi krili in se napihoval, kot to znajo samo pavi, da bi očaral svojo izbranko.

Za Jaka se je na koncu vse srečno končalo. Nesreča je bila le v tem, da s svojo pavovko nista mogla imeti potomcev. Kljub rahli podobnosti na prvi pogled, nista bila iste vrste ptičev. Tako, kot ljudje, imajo tudi druge živalske vrste močan nagon za ohranjanjem vrste.

Gospa Julka je tuhtala in tuhtala. Res se je za Jaka obrnilo kolo sreče v pravo smer, tako da je, enako kot tudi njegov oče, na koncu le našel ljubezen svojega življenja. A lahko bi bilo vse tudi drugače. In gospa Julka ni mogla odmisлити možnosti, da bi lahko, takrat ko bi zaradi starosti poginila njegova starša, še on hitro poginil od žalosti, zaradi osamljenosti in zavrženosti, če mu usoda ne bi bila naklonjena. Lahko bi prišel na svet tudi kot spaka, brez nog, kril, brez oči, brez kljuna... V tem primeru ne bi imel nobene možnosti za preživetje. Ker je zaradi tega imela tudi nočne more, se je odločila, da bo del svojega življenja posvetila temu, da ljudi pouči o tem, kakšno škodo delajo živim bitjem v naravi s tem, ko neodgovorno in nespametno odvržejo razne kemične in zlasti strupene snovi v naravo. Pa tudi plastiko. Te snovi, pa tudi razna zdravila, ne sodijo v naravo. Posebej jih je potrebno zbirati in oddati strokovno usposobljenim institucijam in podjetjem, ki jih bodo razgradile, reciklirale, ali ustrezno uničile. Postala je velika borka za ohranjanje narave. Na svojih predavanjih je nemalokrat pripovedovala Jakovo življenjsko zgodbo, zgodbo njegove matere in očeta, s posebnim poudarkom na tem, kaj so jim storili ljudje s svojim nespametnim ravnanjem in kako bi se lahko končalo njihovo življenje, če jim sreča ne bi bila naklonjena. Sicer bi jih lahko imeli ljudje tudi kot hišne ljubljence, a to zanje ne bi bilo življenje, ki jim ga je namenila narava, in ne bi bili srečni. Zbrala je tudi dosti gradiva in tudi dokazov o tem, koliko spačkov se skoti ali izvali, ki nimajo nobenih možnosti za življenje. V živalskem svetu nihče ne posveča posebne skrbi živalim s posebnimi potrebami, kot je to navada v človeški družbi, pa so ti spački prepuščeni svoji zli usodi. In koliko živih bitij v naravi pogine, ker se zadušijo z odvrženo plastiko, ki jo ljudje nespametno odvržejo povsod, ne da bi se zavedali, da se plastika ne razkraja in da na koncu slej ko prej konča tudi v kozarcih vode in na krožnikih

poznejših človeških rodov. Veliko živali pa bo poginilo, zaradi zadušitve s plastiko in zaradi lakote, ker plastika ni hrana. Živali uživajo plastiko, misleč, da gre za hrano, imajo tudi občutek sitosti, a njihovo telo hira, zaradi lakote, dokler na koncu ne poginejo. Veliko ptic pogine tudi zaradi tega, ker se zadušijo z odvrženimi žvečilnimi gumiji, misleč, da gre za hrano.

Predavanja gospe Julke so imela učinek. Otroci in mlajši ljudje so hitro začeli spreminjati svoje navade. Kar na tla v gozdu, ali drugem delu narave, so metali samo biološko razgradljive odpadke, oziroma takšne, ki lahko samo pognojijo zemljo in jo naredijo še bolj rodovitno, kot so olupki sadja, lupine oreščkov in podobno. Raznih kemičnih in strupenih stvari ter plastike, pa niso več metali niti v koše za smeti. Zlasti so bili previdni z izpraznjenimi baterijami in raznimi kemičnimi proizvodi ter zdravili. Tudi s sijalkami. Te so zbirali ločeno in jih oddajali pooblaščenim institucijam in za njihovo uničenje usposobljenim podjetjem, ali oddajali v zbirne centre. V koše za smeti so pa metali razno embalažo hrane, plastične vrečke, razne platenke, aluminijsko folijo, papir in izdelke iz papirja, kartona in tetrapaka. Seveda se je še vedno tu in tam našel kakšen otrok, ali pa mladec, ki se ga njena predavanja niso dotaknila. Vendar so drugi hitro ugotovili, da je to zato, ker gre za hudo prizadetega, ali zlorabljenega otroka, ki v svoji bolečini ne more presoditi, kaj je prav in kaj ne. Da gre bolj za klic na pomoč, češ: »pomagajte mi, če želite, da sem drugačen - da sem takšen, kot je večina!« Zato so se ograževali od dejanj takšnih otrok in mladcev, če mu niso mogli sami pomagati, in niso sledili njegovemu primeru. Malo drugače pa je bilo s starejšimi ljudmi. Navade starejših je težje spreminjati na hitro. Ne pravijo zastoj, da je navada železna srajca, pa je potrebno močno kladivo in veliko časa, da se je znebiš. Za spreminjanje navad starejših je potrebno več potrpežljivosti in tudi več časa in ni dovolj le nazoren prikaz, kakšno škodo dela človek naravi in v njej živečim bitjem s svojim egoističnim in nespametnim ravnanjem. Včasih temu botruje tudi pohlep. In gospa Julka si je za to vzela čas, potrpežljiva pa je bila po naravi. Svoje nadaljnje življenje je namenila temu cilju. In prav otroci so lahko vzor tudi starejšim, saj bo marsikaterega sram, da onesnažuje naravo in bivalno okolje, ki jo otroci s svojim ravnanjem varujejo.

Le upamo lahko, da se bo na svetu našlo veliko ljudi podobnih gospe Julki, ki se bodo kot ona borili za spreminjanje odnosa ljudi do narave in v njej živečih živih bitij, kajti če svojega odnosa ne bomo spremenili, bo sčasoma narava spremenila tudi nas v razne spake, ali pa nam bodo razne bolezni bistveno skrajšale življenje. Povzročile razne genske mutacije. O vsem tem moramo dobro razmisliti mi vsi, tudi otroci, ki se zavedajo svojih dejanj in niso več pod stalnim nadzorom svojih staršev, ko nam bo kakšna stvar odveč in jo bomo hoteli odvreči. Takrat se moramo spomniti, da kemične in druge strupene snovi ter plastični izdelki ne spadajo v naravo. Plastika, steklovina, papir, razne tkanine in neuporabni kovinski predmeti, so lahko zelo koristni odpadki, ki se lahko predelajo in iz njih izdelujejo novi izdelki. Tudi tega se moramo spomniti, kajti nobenih dobrin ni v naravi v neomejenih količinah, razvoj človeške družbe pa zahteva nove in nove izdelke. Tega ne smemo nikoli pozabiti, da nam ne bi enkrat zmanjkalo surovin. Če bomo vsi ravnali po pameti in bomo poskrbeli za ohranjanje narave v prvobitnem stanju, nam bodo hvaležne tudi živali, ki nas bodo še naprej

razveseljevale s svojo ljubkostjo in prisrčnostjo. Ker mi vsi hrepenimo po sreči, si moramo prizadevati, da so srečna tudi vsa druga živa bitja, s katerimi sobivamo na tem našem prelepem modrem planetu. Zavedati se moramo, da ga imamo samo na posodo za čas svojega življenja in ga kot takšnega – čistega in lepega -, moramo vrniti tistim, ki prihajajo za nami.

Jak in njegova mama sta se izvalila kot prelepa mutanta, lahko pa bi se kot spaki, nesposobni za življenje, pa še srečo so onadva in njun oče imeli, da je na njih naletela gospa Julka in jim ponudila čudovit dom in krasno življenje.

5. november 2021